

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Kommunal Landspensjonskasse
Gjensidig forsikringsselskap
Org.nr.: 938 708 606 Foretaksregisteret
Pb. 400 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 55 54 85 00
www.klp.no

Deres ref.: 22/4521

Oslo 17.02.2023
Vår ref.: SIH

Høringssvar – forslag til endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover

1. Innledning

Det vises til Arbeids- og inkluderingsdepartementets brev av 17.11.22 med tilhørende høringsnotat.

Gjennom høringsnotatet følger departementet opp pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 som ble inngått mellom partene i offentlig sektor. Det ble da avtalt å endre offentlig avtalefestet pensjon (AFP) fra en opphørende tidligpensjonsytelse, til en livsvarig ytelse «etter mønster fra AFP i privat sektor».

Det er positivt at det nå legges frem forslag til lovfesting av ny AFP i offentlig sektor. Med dette forslaget fullføres dermed endringene i pensjonsløsningen som ble avtalt i mars 2018.

Forslagene som presenteres i høringsnotatet gjelder primært endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse. Dette betyr at ny offentlig AFP vil bli lovfestet for medlemmer av Statens pensjonskasse. Departementet skriver videre at de legger til grunn at lovendringer om ny AFP som vedtas av Stortinget, blir fulgt opp i regelverket som gjelder for de tariffestede tjenstepensjonsordningene. Dette er viktig for å sikre et ensartet pensjonssystem innen offentlig tjenstepensjon, der overføringsavtalen forutsetter gjensidighet og like pensjonsregler.

2. Oppsummering av KLPs hovedpunkter

- KLP er overrasket over at departementet ikke fremmer forslag om å lovfeste ny offentlig AFP i lov om pensjonsordning for sykepleiere. Dette mener KLP er uheldig av flere grunner. Dersom enkelte virksomheter kan tegne offentlig tjenstepensjon uten AFP-ytelsen, vil det i prinsippet innebære en svekkelse av rettighetene til sykepleierne i forhold til den gamle bruttoordningen. Tilsvarende mener vi generelt at AFP er en så viktig del av offentlig tjenstepensjon, at det bør være en del av overføringsavtalen, og dermed et obligatorisk element for avtaler under overføringsavtalen.
- AFP er en stor del av samlet pensjon i det nye pensjonssystemet. Vilkår og kvalifikasjonskrav for å få AFP er imidlertid omfattende og detaljerte. Vi ser at det legges et omfattende informasjonsansvar på pensjonsleverandøren, men KLP er likevel bekymret for at enkeltpersoner mer eller mindre uforskyldt kan falle utenfor ordningen. Spesielt vil vi peke på at det hos våre medlemmer i kommuner og helseforetak finnes svært mange som vil være i faresonen for ikke å kvalifisere seg; vi har mange deltidsansatte og personer med lave stillingsandeler. Vi har også relativt mange uføre, delvis uføre og personer som kommer tilbake til jobb etter uførhet eller lengre sykefravær.

- Det fremgår av høringsnotatet at departementet har lagt til grunn reglene i privat AFP i forslag til endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse. Lovforslagene som presenteres er lite utfyllende, og bidrar til flere tolkningsmuligheter. Dersom lovforslaget blir vedtatt i sin nåværende form, er vi redd det vil gå ut over rettssikkerheten til den enkelte arbeidstaker da det vil være svært krevende for dem å finne ut av sine rettigheter. I det videre arbeidet med proposisjonen anbefaler derfor KLP at regelverket forenkles. Dette vil skape større forutsigbarhet og trygghet for den enkelte. Dersom det ikke er mulig å forenkle regelverket, må lovforslaget-/eller forskrift utdypes med mer detaljerte regler, slik at en unngår å måtte søke avklaringer i Trygderetten og alminnelig domstol.
- Systemløsninger og administrasjon av AFP må ligge hos den enkelte pensjonsleverandør. Avstanden mellom arbeidsgiver og beslutningsorgan bør være så liten som mulig, og involvere så få aktører som mulig. Dette er viktig for at det skal være enkelt og oversiktlig for medlemmene å orientere seg om egen pensjon.
- KLP støtter departementet i at det vil være hensiktsmessig at den nye AFP-ordningen finansieres gjennom engangspremier ved uttak i kommunal sektor, og at avsatt premiereserve for betinget tjenstepensjonen går til fradrag i engangspremien for full AFP.
- Ny AFP vil først utbetales for personer fra 1963-kullet når de passerer 62 år i 2025. Med tanke på at det er en viss usikkerhet knyttet til detaljer i regelverket, begynner det å haste å få nytt lovverk på plass. Vi vil påpeke at det tar tid å få løsninger på plass i leverandørenes systemer. Samtidig trenger enkeltpersoner veiledning og informasjon om ytelser før de kommer til utbetaling. Vi vil spesielt peke på at de eldste kullene som skal ha ny AFP allerede er inne i sin kvalifiseringsperiode.
- I avtalen fra mars 2018 ble det forutsatt at det ble etablert «systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.» I høringsnotatet fremkommer det at man så langt ikke har fått på plass et system for medregning av tid i offentlig sektor for kvalifikasjon til privat AFP, og at det er partene i privat sektor som eventuelt må beslutte dette. KLP konstaterer at det er uheldig dersom slik medregning ikke kommer på plass ettersom dette reduserer mobiliteten fra offentlig sektor til privat sektor. En spesiell problemstilling er medlemmer i virksomheter som omdanner fra offentlig tjenstepensjon til privat tjenstepensjon (med AFP), men som likevel risikerer å miste AFP-rettigheten.

3. Innspill departementet ber om

I høringsnotatet er det enkelte temaer departementet særskilt ber om høringsinstansenes syn på. KLPs oppfatninger er å finne under følgende punkter i høringssvaret:

- Departementet ber i kapittel 7.3 om innspill til hvordan gjensidig medregning eventuelt kan utformes. Se KLPs omtale i punkt 7.6.2.
- Departementet ber i kapittel 7.4 særskilt om innspill til hvorvidt det er særlige hensyn som bør vurderes for utestasjonerte arbeidstakere. Se KLPs omtale i punkt 7.7.1.
- Departementet ber i kapittel 9.2 om synspunkter på om det er behov for tilgang til opplysninger i Aa-registret. Se KLPs omtale i punkt 9.2 og 10.1.
- Departementet ber i kapittel 10.2 om innspill på om mottak av AFP bør regnes med i kravet om forutgående medlemskap i folketrygden. Se KLPs omtale i punkt 10.2.2.
- Departementet ber kapittel 11.3 om synspunkter på hvordan refusjonen mellom ordninger som ikke er part i overføringsavtalen bør reguleres. En egen overføringsavtale for AFP er nevnt av departementet som en mulig løsning. Se KLPs omtale i punkt 11.3 i svaret vårt.

4. Struktur i KLPs høringssvar

Høringssvaret fra KLP tar utgangspunkt i høringsnotatets hovedinndeling av kapitler, men avviker fra notatets øvrige underpunkter.

5. Merknader til høringsnotatets kapittel 3 - Bakgrunn for forslagene

5.1 Pensjonsavtalen fra mars 2018 – AFP som en del av et helhetlig pensjonssystem

Pensjonsavtalen fra mars 2018 ble inngått mellom arbeidstaker-/ arbeidsgiverorganisasjonene og daværende Arbeids- og sosialdepartementet. Avtalen beskriver ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor, og skulle erstatte den tidligere bruttoordningen. Den nye løsningen innebærer at det fortsatt skal være et enhetlig pensjonssystem for offentlig sektor, med livsvarig pensjon og like regler for kvinner og menn.

Avtalen ble fulgt opp i Prop. 87 L (2018-2019) med lovforslag til endringer blant annet i lov om Statens pensjonskasse og lov om pensjonsordning for sykepleiere.

I Prop.87 framkommer det at den nye offentlige AFP-ytelsen vil utgjøre et sentralt element i de nye pensjonsytelsene som skal komme til erstatning for den gamle bruttoordningen. Her er det i samtlige typeeksempler (kapittel 14 i Prop. 87), hvor man sammenligner de nye ordningene med de gamle, lagt til grunn mottak av livsvarig AFP. I hovedeksempelet i proposisjonen vil AFP-ytelsen utgjøre 38 prosent av den samlede tjenestepensjonen ved uttak 67 år. For personer med opptjening i privat sektor vil andelen være høyere.

Betinget tjenestepensjon vil i liten grad dempe tapet ved fravær av AFP. Dette innebærer at uten rett på ny AFP vil medlemmer kunne komme vesentlig dårligere ut enn det de ville gjort med den gamle bruttoordningen.

Den gamle AFP-ordningen var en tidsbegrenset tidligpensjonsordning som arbeidstakere kunne få utbetalt i perioden fra 62 til 67 år. Den var et alternativ til arbeidstakere som ikke kunne ta ut ordinær brutto alderspensjon ved 62 år.

Den gamle AFP-ordningen var ikke lovfestet i lov om pensjonsordning for sykepleiere. Sykepleiere som var omfattet av tariffavtale hadde AFP. For de som ikke var omfattet av tariffavtale var det valgfritt for arbeidsgiver å tegne AFP-avtale. Det er i dag rundt 140 avtaler med til sammen rundt 430 ansatte i Pensjonsordningen for sykepleiere som ikke har avtale om AFP.

Ny offentlig AFP er en annen type pensjonsytelse enn dagens AFP. Ny AFP er en livsvarig yttelse, som utgjør en viktig andel av det nye alderspensjonssystemet som ble avtalt ved pensjonsavtalen i 2018. Hele det nye pensjonssystemet for 1963-kullet og yngre henger tett sammen, og nivå på opptjening til påslagspensjon baserer seg på at AFP vil utgjøre en stor andel. Dersom enkelte virksomheter kan tegne offentlig tjenestepensjon uten AFP, vil det innebære en svekkelse av rettighetene til sykepleierne sett i forhold til den gamle bruttoordningen. En annen problemstilling, dersom ny AFP ikke blir lovfestet i lov om pensjonsordning for sykepleiere, er hvorvidt det er mulig å ha en offentlig tjenestepensjonsordning uten AFP, og fortsatt nyte godt av overføringsavtalen. Vi stiller oss skeptiske til det, all den tid overføringsavtalen krever gjensidighet og like pensjonsregler i alle ordninger. Det legges dessuten opp til at ny AFP skal være en del av overføringsavtalen, hvor tidligere ordninger refunderer til siste ordning.

KLP registrerer at lovforslagets § 7 begrenser retten til AFP til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part, eller i tariffavtale godkjent av departementet. Som omtalt over, er ny AFP en helt annen pensjonsytelse enn dagens AFP, den er livsvarig og utgjør et sentralt element i de nye pensjonsytelsene som skal komme til erstatning for den gamle bruttoordningen. KLP er av den oppfatning at ny AFP ikke kan avgrenses til de som har tariffavtale om det, og ber om departementets vurdering.

6 Merknader til høringsnotatets kapittel 6 Ny AFP – opptjenings- og uttaksregler

6.1 Innledning

KLP har ingen kommentarer hva gjelder selve beregningen av beholdningen som skal divideres med 18,1 og multipliseres med 4,21. Vi nevner for øvrig at AFP skiller seg fra øvrige ytelser i pensjonssystemet som også gir opptjening etter 62 år. Manglende pensjonsopptjening etter 62 år for et sentralt element i pensjonssystemet kan påvirke arbeidsinsentivene.

6.2 Grunnlaget for beregning av AFP

Departementet foreslår i lovforslagets § 10 at grunnlaget for AFP skal være årlig opptjening på grunnlag av pensjongivende inntekt i folketrygden, slik det fremgår av folketrygdlovens § 20-4. Opptjening av pensjonsbeholdning foregår til og med det kalenderår en fyller 61 år. Beholdningen etter § 20-4 divideres med 18,1 og multipliseres med 4,21. Videre skriver departementet i høringsnotatets punkt 9.2 side 26, at NAV må

utlevere pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdlovens § 20-4 til leverandører av offentlig tjenestepensjon.

KLP påpeker at denne beholdningen kan skille seg fra ordinær pensjonsbeholdning, og at NAV må etablere en løsning som sikrer at beholdningen som utleveres for AFP er begrenset til opptjening til og med det 61. året for den enkelte.

6.2.1 Opptjening som ikke er med i beholdning ved uttak av AFP

Hvis AFP kommer til utbetaling før all pensjongivende inntekt er medregnet i pensjonsbeholdningen, vil den del av inntekten som ikke er medregnet, danne en egen beholdning etter skatteoppgjøret. Beholdningen omregnes til årlig pensjon med virkning fra og med 1. januar påfølgende år. Dette vil typisk gjelde i de tilfeller en tar ut AFP det året en fyller 62 år, ettersom skattemyndigheten innen uttaket ikke har rukket å fastsette pensjongivende inntekt for det året en fyllte 61. Når pensjongivende inntekt er fastsatt, blir 4,21 prosent av inntekten regnet som «AFP-beholdning». En slik tilvekst i utbetalt AFP skjer ved at beholdningen divideres på det aldersbestemte delingstallet som gjelder per 1. januar. Dette er samme mekanisme som gjelder ved tilvekst til 100 prosent alderspensjon fra folketrygden under utbetaling.

Ovennevnte følger ikke direkte av lovforslaget. KLP mener at metoden bør fremgå av nye regler ved at det i lovforslaget § 11 legges inn en henvisning til at folketrygdlovens § 20-17 gjelder tilsvarende.

6.3 Beregning av pensjonen

6.3.1 Øvre alder for delingstall

I lovforslagets § 11 første ledd foreslås at det er delingstallet ved 70 år som skal benyttes dersom en tar ut AFP etter 70 år. I høringsnotatets punkt 6.4 side 13 skriver departementet følgende om dette:

Det fremgår av pensjonsavtalen at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt frem til 70 år. I privat sektor legges forholdstallet ved fylte 70 år til grunn, ved uttak etter fylte 70 år. Delingstallet ved fylte 70 år skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor ved uttak etter fylte 70 år.

KLP savner en bredere begrunnelse for ovennevnte lovforslag, og reiser spørsmål ved om fleksibiliteten bør utvides til det samme som gjelder for alderspensjon fra folketrygden og påslagspensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning. Til sammenligning har innskuddspensjonsloven, tjenestepensjonsloven og foretakspensjonsloven regler om øvre alder for start av utbetaling ved fylte 75 år. Dette kan tale for at det er først ved uttak etter 75 år at delingstallet ved beregning av AFP ikke endres. Likevel slik at en må søke om AFP og bestå vilkårsprøvingen før AFP kan utbetales.

KLP mener det vil være forenkende dersom man får mest mulig like regler. Ofte blir delingstallene forklart som at de reflekterer forventet utbetalingstid på uttakstidspunktet. Dette vil ikke gjelde ved uttak etter 70 år dersom delingstallene stanser ved 70 år. Vi tenker også at mange vil reagere dersom de får et høyere delingstall på AFP-ytelsen enn påslagspensjonen ved samtidig uttak etter 70 år.

Dersom lovforslaget endres, bør det endres tilsvarende for betinget tjenestepensjon.

6.3.2 Arbeidsgivers rolle

I lovforslaget § 11 foreslås det at arbeidstaker selv må sette frem krav om AFP, og at AFP fritt kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. KLP støtter dette.

Som departementet skriver betyr dette at arbeidsgiver ikke trenger å være involvert i beslutningen om når arbeidstaker skal ta ut AFP.

KLP bemerker at arbeidsgiver likevel kan - og i noen tilfeller må - bli involvert i vurderingen av om vilkår for AFP er oppfylt. Arbeidsgiver vil være kilde for nødvendige opplysninger knyttet til vilkår både ved fylte 62 år (se pkt. 7.2) og på uttakstidspunktet (se pkt. 7.3).

6.3.3 AFP kan ikke gis med tilbakevirkning

Det følger av lovforslaget § 11 fjerde ledd at «...det kan ikke søkes om uttak med tilbakevirkende kraft».

Som følge av bestemmelsen er det svært viktig med god informasjon fra pensjonsleverandørene til sine medlemmer, noe departementet også peker på i høringsnotatet side 13. Gjennom informasjon skal en hindre at personer med rett til AFP på et gitt tidspunkt går glipp av pensjonen fordi de ikke søker om den i tide. Et eksempel kan være en person som ved 62 år oppfyller vilkårene for å få AFP, så slutter medlemmet i offentlig sektor ved 63

år for å begynne i det private, uten å søke om AFP. Et annet eksempel er en som fyller alle vilkårene for å få AFP ved 63 år, men reduserer stillingen til 15 prosent uten å søke om AFP i forkant.

Selv ikke den beste informasjonen kan hindre at det vil kunne være medlemmer som søker for sent, og går glipp av AFP. KLP ser ikke her hva som er begrunnelsen for at AFP ikke kan søkes med tilbakevirkende kraft, gitt at en kan fastslå at alle vilkår var oppfylt i fortid.

KLP ber departementet vurdere å endre lovforslaget, slik at AFP kan innvilges med tilbakevirkende kraft. Dersom lovforslaget opprettholdes, bes det om en bredere begrunnelse for dette.

6.4 Regulering av AFP

Høringsnotatet omtaler regulering av AFP under utbetaling og regulering av grunnlaget før uttak AFP. Det fremgår av pensjonsavtalen fra 2018 at:

«Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.»

KLP legger derfor til grunn at opptjent AFP-beholdning som kommer til utbetaling fra og med januar (jf. punkt 6.2.1 over) ikke skal ha egen regulering. Regulering av AFP under utbetaling skjer felles for hele pensjonen, og det er kun uttakstidspunktet som gir grunn for vektet regulering.

Dersom dette ikke er riktig oppfattet, ber vi om departementets kommentar på dette.

7 KLPs merknader til høringsnotatets kapittel 7 - Ny AFP kvalifikasjonsregler

7.1. Innledning

I høringsnotatets kapittel 7 beskriver departementet vilkår som må være oppfylt ved 62 år, jf. lovforslagets § 8, og vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet, jf. § 9.

Vi vil innledningsvis påpeke at de foreslåtte vilkår og kvalifikasjonskrav er omfattende og til dels meget detaljerte. Samtidig er AFP en sentral del av den samlede offentlige tjenstepensjonen i fremtiden, med et tilvarende tap for de som ikke får. Dette stiller store krav til presisjon i bestemmelsene for å sikre uklarheter eller forskjell i vurdering mellom leverandører. KLP er bekymret for at et komplisert regelverk kan føre til at enkeltpersoner mer eller mindre uforskyldt faller utenfor ordningen, og ser at det legges et stort ansvar til leverandørene knyttet til informasjon.

Spesielt vil vi peke på at det hos våre medlemmer i kommuner og helseforetak finnes mange som vil være i faresonen for ikke å kvalifisere seg; deltidsansatte og personer med lave stillingsandeler, samt uføre, delvis uføre og personer som kommer tilbake til jobb etter uførhet eller lengre sykefravær. Av den grunn hadde vi ønsket at regelverket hadde vært noe enklere utformet.

Nærmere 25 prosent av våre medlemmer uten særaldersgrense har uføreytelse fra KLP med samtidig uføretrygd fra folketrygden. Lovforslaget fører til at disse risikerer å ikke kvalifisere for AFP, og kan dermed miste et sentralt element av den livsvarige pensjonen. De uføre medlemmene født før 1963 er sikret en brutto alderspensjon på om lag det samme nivå som yrkesaktive, men for medlemmer født 1963 og senere vil den samlede livsvarige alderspensjonen uten kompenserende ordninger kunne bli vesentlig lavere for de uføre, enn for de yrkesaktive, og sammenlignet med gamle regler.

Nedenfor følger KLPs merknader til lovforslagets § 8 i punkt 7.2, og til § 9 i punkt 7.3.

7.2 Kvalifikasjonsregler for AFP – vilkår som må være oppfylt ved fylte 62 år

I lovforslagets § 8 oppstilles flere vilkår som må være oppfylt ved 62 år for å kunne motta ny offentlig AFP. Lovforslagets utforming tilsier at alle vilkårene i bestemmelsen må være oppfylt ved 62 år. Departementet skriver videre at de ved utforming av kvalifikasjonsreglene har lagt til grunn at de skal utformes i tråd med reglene i privat sektor.

7.2.1 Merknader til lovforslagets § 8, bokstav a)

Bestemmelsen lyder:

Arbeidstaker kan bare gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende ved fylte 62 år

a. har vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene i en stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse. Arbeidsforholdet må være hovedarbeidsforholdet, og stillingsandelen må minst være 20 prosent av full stilling. Likestilt med stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen stilling hos

arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Samtidige stillinger legges sammen. § 9 tredje ledd gjelder tilsvarende. Arbeidstid i virksomhet i privat sektor kan medregnes dersom arbeidsforholdet ville gitt ansiennitetstid i AFP-ordningen i privat sektor.

7.2.1.1 Stilling med rett til medlemskap

KLP forstår ovennevnte vilkår som at arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene må ha jobbet i stilling som gir rett til medlemskap i offentlig tjenstepensjonsordning. Videre tolker vi dette slik at vurderingen av f.eks. kravet til 20 prosent skjer i forhold til arbeidsforholdet, og ikke stillingsprosenten man blir innmeldt i.

Tariffpartene i kommunal sektor har i SGS 2020 § 2-3 regler om at timelønnede ansatte, midlertidige ansatte og arbeidstakere som utfører arbeid utover fast ansettelse skal etterinnmeldes i tjenstepensjonsordningen etterskuddsvis per kvartal i kalenderåret. Et eksempel på forskjell mellom arbeidsforhold og medlemskap kan være arbeidstakere som er ansatt som tilkallingsvakter. Stillingsandelen er ikke fastsatt på forhånd for personell som er tilkallingsvakt. Vedkommende blir innmeldt i tjenstepensjonsordning etterskuddsvis, for kvartalsvise perioder med stillingsprosent lik gjennomsnittet for kvartalet. Det samme gjelder for vikariater.

Hva betyr det å være arbeidstaker i stilling med rett til medlemskap? Er det stillingen eller medlemskapet som er avgjørende, eller må begge deler være faktum?

To eksempler der spørsmålet kommer på spissen:

- 1) En person arbeider som tilkallingsvakt. Vedkommende arbeider i to av tre måneder i et kvartal. I de to månedene er arbeidsinnsatsen tilsvarende 40 prosent stilling. Har vedkommende opparbeidet seg 2 måneders kvalifikasjonstid, eller er opparbeidet kvalifikasjonstid på tre måneder, ettersom medlemskap i tjenstepensjonsordningen er tre måneder med 26,67 prosent stillingsandel?
- 2) En person arbeider som vikar i en 55 prosent stilling i to måneder. Vedkommende arbeider i en av tre måneder i to kvartaler. I de to månedene er arbeidsinnsatsen tilsvarende 55 prosent stilling. Har vedkommende opparbeidet seg 2 måneders kvalifikasjonstid? Medlemskap i tjenstepensjonsordningen er to kvartaler (seks måneder) med 18,34 prosent stillingsandel. Medlemskapet tilsier at personen ikke har kvalifikasjonstid fordi gjennomsnittlig medlemsstilling er under kravet på 20 prosent.

Vi ber om departementets vurderinger.

Vi kommer inn på det samme spørsmålet i punkt 7.3.1.1 Ansatteforhold og/eller medlemskap.

7.2.1.2 Medregning av tid fra virksomhet tilsluttet Fellesordningen for AFP

I lovforslagets § 8 bokstav a) bestemmes det at arbeidstid i virksomhet tilsluttet Fellesordningen for AFP kan «medregnes» for å oppfylle vilkårene om ansiennitetstid 7 av 9 år. Bestemmelsen sier derimot ikke i hvilke tilfeller man skal gjøre dette.

Departementet skriver i høringsnotatets punkt 9.3 at det legges til grunn at det kun er tilfeller hvor en søker ikke oppfyller ansiennitetskravet i offentlig ordning, at Fellesordningen for AFP skal utveksle informasjon til tjenstepensjonsleverandører i offentlig sektor. KLP antar at det i dette også ligger at en kun skal medregne tid fra privat til offentlig i tilfeller hvor man ikke har, eller ikke har tilstrekkelig, ansiennitetstid i offentlig ordning. Dette bør i såfall fremgå av lovteksten for å unngå enhver tvil.

I omtalen av medregning av ansiennitet fra privat sektor, i høringsnotatets punkt 7.3, kan det virke som at departementet ønsker å ha regler som hindrer at en arbeidstaker kommer i en valgsituasjon mellom offentlig og privat AFP i det de skriver følgende:

«... regelverket må uformes slik at det er klart hvilken AFP-ordning (privat eller offentlig) man kvalifiserer for.»

Dersom man både oppfyller kravene til ansiennitetstiden i Fellesordningen for AFP (minst 7 år), og man skal medregne tid i offentlige AFP, vil man ved 62 år kvalifisere både for AFP fra offentlig og privat ordning.

Kvalifiserer man for begge ordninger ved 62 år, vil dette også gjelde ved senere uttakstidspunkt enn 62 år, under gitte forutsetninger. Dette da vilkår på uttakstidspunktet i lovforslagets § 9 ikke har krav til «hovedarbeidsforhold» eller «øvrige inntekter». Det betyr at vilkårene i § 9 kan oppfylles for offentlig AFP samtidig som at en arbeider i stilling som gir rett til privat AFP.

Dersom departementets intensjon er å hindre samtidig rett til offentlig og privat AFP, bør departementet tydeliggjøre dette i lovteksten.

7.2.1.3 Krav til hovedarbeidsforhold og stillingsstørrelse

Det stilles i lovforslaget krav til at arbeidsforholdet må være hovedarbeidsforholdet, og stillingsandelen må være minst 20 prosent av full stilling. Likt med stilling som gir medlemskap i Statens pensjonskasse er stilling hos arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Stillingene kan legges sammen, og vi forstår dette slik at det kun er stillinger innen overføringsavtalen som kan legges sammen, både for å vurdere om arbeidsforholdet er hovedarbeidsforholdet, og for å vurdere om stillingsandelen er minst 20 prosent. Videre skriver departementet at for at arbeidsforholdet skal anses som hovedarbeidsforhold, må stillingsandelen være høyere enn stillingsandelen hos arbeidsgivere som ikke har pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen.

Eksempel i punkt 7.2.1.1 er aktuelt også her. En person arbeider som vikar i en 55 prosent stilling i to måneder. Vedkommende arbeider i en av tre måneder i to kvartaler. I de to månedene er arbeidsinnsatsen tilsvarende 55 prosent stilling. Dersom personen i tillegg til vikariatet arbeider i en 40 prosent stilling uten noen rett til AFP, vil vilkåret om hovedarbeidsforhold kunne konstateres oppfylt i de to månedene med vikariat i 55 prosent stilling. Innenfor de to kvartalene med medlemskap i pensjonsordning innen overføringsavtalen har personen hatt tidsrom med større arbeidsinnsats i en annen stilling. Hvordan vurderes vilkåret om hovedarbeidsforhold her?

Vi ber om departementets vurdering.

Departementet skriver så i høringsnotatet på side 16 følgende:

«Det går også fram av a) at arbeidstid i virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon i privat sektor kan medregnes dersom arbeidsforholdet regnes som ansiennitetstid i privat AFP. For å medregne tid fra virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon er det Fellesordningens krav til ansiennitet som legges til grunn.»

Videre skriver departementet på side 27 i punkt 9.3 fjerde avsnitt følgende:

«Ansiennitetstid skal vurderes på samme måte som ved søknad om privat AFP, dvs. at det er privat AFPs vilkår for ansiennitet som skal legges til grunn.»

Slik KLP forstår departementet innebærer det at for at tid fra Fellesordningen for AFP skal medregnes, må arbeidsforholdet i Fellesordningen for AFP være hovedarbeidsforholdet, og stillingen må utgjøre minst 20 prosent av full stilling. Det vises her til vedtekter for Fellesordningen for AFP § 3-4.

Dersom dette er riktig forståelse, fører det til at hvis man har to 15 prosent stillinger innenfor overføringsavtalen, kan man kvalifisere for offentlig AFP. Men har man en 15 prosent stilling innenfor overføringsavtalen og en 15 prosent stilling i virksomhet knyttet til Fellesordningen for AFP, kvalifiserer man ikke, idet Fellesordningen for AFP sitt krav til ansiennitet ikke kan oppfylles med en 15 prosent stilling, og stillingene heller ikke kan legges sammen.

Hvis dette ikke er riktig oppfattet, ber vi departementet tydeliggjøre dette.

7.2.2 Merknader til lovforslagets § 8, bokstav b)

Bestemmelsen lyder:

«Arbeidstaker kan bare gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende ved fylte 62 år ...

«...i de samme 7 av de siste 9 årene ikke har hatt øvrige inntekter som overstiger den pensjonsgivende inntekten fra arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen eller virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon»

7.2.2.1 Hva menes med «øvrige inntekter?»

Bestemmelsen sier at dersom arbeidstaker har øvrige inntekter som overstiger pensjonsgivende inntekt fra arbeidsgiver omfattet av overføringsavtalen eller virksomhet tilsluttet Fellesordningen for AFP, har vedkommende ikke rett på offentlig AFP.

Her er det avgjørende å få definert hvilke inntekter som ligger i begrepet «øvrige inntekter». Departementet uttaler i høringsnotatet at kvalifikasjonsreglene for ny offentlig AFP skal utformes i tråd med reglene i privat sektor. I vedtekter for Fellesordningen for AFP §3-4, (2) (b) vises det til §§ 3-5 og 3-6 for nærmere definisjon av «øvrige inntekter». Selv om vedtekter for Fellesordningen for AFP definerer øvrige inntekter, blir det likevel

problematisk dersom lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse ikke selv definerer øvrige inntekter. Rettslig sett har lov forrang foran vedtekter, og selv om vedtektene kan brukes som en mulig rettskilde, vil vi likevel kunne stå overfor en situasjon der uklarhet rundt innholdet i øvrige inntekter kan skape forskjellig praksis. Det vil også være svært krevende for den enkelte å orientere seg om sine rettigheter, dersom en må søke opp flere kilder for å finne svar på retten til AFP.

KLP ber derfor departementet definere nærmere hva som ligger i «øvrige inntekter», enten i lovsform eller i forskrifter.

Inntekter i utlandet representerer særlige utfordringer i forhold til kartlegging og verdivurdering, dersom slike faller inn under «øvrige inntekter». Vi ber departementet vurdere om, og hvordan slike inntekter skal trekkes inn i vilkårsprøvingen av AFP.

KLP reiser spørsmål ved om uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning er omfattet av begrepet øvrige inntekter, slik at en som arbeider deltid i minst 20 prosent stilling med pensjongivende inntekt minst lik grunnbeløpet, men som mottar høyere uførepensjon enn arbeidsinntekt, er diskvalifisert for AFP? I Fellesordningen for AFP sine vedtekter § 3-5 (2) bestemmes det at «pensjon» inngår i øvrige inntekter. Hva menes med pensjon? Omfatter dette alderspensjon, uførepensjon m.m. fra tjenstepensjonsordninger? Fellesordningen for AFP sin omtale av «øvrige inntekter» på deres hjemmeside kan tyde på at uførepensjon fra tjenstepensjonsordning ikke faller inn under begrepet øvrige inntekter <https://www.afp.no/soker/vilkar-for-afp/ovrige-inntekter/>

For vurdering av offentlig AFP kan en ikke forholde seg til en slik uoversiktlig rettstilstand, og vi ber departementet avklare dette.

Hvordan inntekt og øvrige inntekter skal tidfestes i vilkårsprøvingen er nærmere omtalt under i punkt 7.2.2.3.

7.2.2.2 Hva skal «øvrige inntekter» vurderes opp mot?

Departementet uttaler i høringsnotatet på side 16, andre avsnitt følgende:

«For at tid fra virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon skal gi kunne medregnes så må inntekten fra virksomhet tilsluttet Fellesordningen for avtalefestet pensjon samlet være minst like høye som øvrige inntekter.»

KLP er usikker på hva departementet mener her. Er det snakk om at for å få med tid fra Fellesordningen for AFP i oppfyllelse av ansiennitetskravet så må inntekt fra Fellesordningen for AFP isolert sett være høyere enn øvrige inntekter? Eller ligger det også i avsnittet at en kan se inntekter fra offentlige og private virksomheter med AFP samlet ved vurderingen opp mot øvrige inntekter?

Ifølge lovforslag § 8 bokstav b) synes det som at man skal legge sammen inntekt i stillinger innenfor overføringsavtalen, og inntekter fra stillinger i Fellesordningen for AFP, som hver for seg må være høyere enn øvrige inntekter. Altså at man ikke kan legge sammen inntekter innen offentlig og privat AFP-virksomhet ved vurderingen av om øvrige inntekter er høyere eller lavere. Ordlyden i foreslått lovtekst «eller» tilsier denne tolkningen.

Vi illustrerer problemstillingen med følgende eksempel:

En arbeidstaker har en årsinntekt på 350 000 hos arbeidsgiver med offentlig AFP, og årsinntekt hos arbeidsgiver i Fellesordningen for AFP på 250 000. I tillegg har vedkommende 300 000 i øvrige årsinntekter. Slik vi tolker ordlyden skal øvrige inntekter vurderes opp mot inntekter i det offentlige og Fellesordningen for AFP hver for seg. Det betyr da at vedkommende ikke oppfyller kravet i § 8 bokstav b) fordi øvrige inntekter overstiger inntekter fra Fellesordningen for AFP.

Det fremstår som uheldig at inntekt fra Fellesordningen for AFP skal kunne hindre uttak av offentlig AFP dersom inntekt i den offentlige stillingen er høyere enn øvrige inntekter. Hvis dette ikke er riktig oppfattet, ber vi departementet tydeliggjøre lovteksten.

Forslag til lovtekst bør også ta høyde for at det kan være flere arbeidsgivere innenfor overføringsavtalen og/eller i Fellesordningen for AFP.

7.2.2.3 Månedlig eller årlig vilkårsprøving § 8 bokstav a) og b)

Arbeidstakerens situasjon i 7 av 9 år før fylte 62 år avgjør om vedkommende kan kvalifisere for AFP.

Departementet sier ingenting om vilkårene i § 8 bokstav a og b) skal vurderes opp mot situasjonen den enkelte måned eller på årlig basis. KLP ber departementet om en klargjøring.

Eksempel:

En arbeidstaker har en 50 % stilling i en kommune og 50 % stilling i virksomhet som ikke er tilsluttet Fellesordningen for AFP. Han har samme inntekt i begge stillinger. Hvis inntektene er like gjennom hele året, er det irrelevant hvilke perioder man vurderer vilkårene opp mot. Spørsmål oppstår dersom vedkommende får utbetalt overtidslønn for arbeid i en måned i den private stillingen. I denne måneden vil vedkommende klart ikke oppfylle krav om at øvrig inntekt er mindre enn pensjonsgivende inntekt i AFP stilling.

Har man da et vilkårsbrudd i en måned, eller et helt år? Dette vil få betydning for summen av tid man kan legge til grunn ved vurderingen av oppfyllelse av kvalifikasjonskravene i 7 av 9 år. KLP mener dette er en viktig del av vilkåret som bør være lovfestet for å gjøre innholdet klarere, og for å unngå ulik praksis. Det fremstår som lite rimelig dersom man blir ekskludert for et helt år ved kun en måned med vilkårsbrudd.

Tilsvarende problemstilling vil gjelde ved vurderingen av om vilkårene om minst 20 prosent stilling og hovedarbeidsforholdet er oppfylt. Problemstillingen vil også være aktuell ved vurderingen av vilkår i § 8 bokstav c).

Ovennevnte er tilsynelatende løst for privat AFP ved at de vurderer vilkårene på månedlig basis, jf omtale på hjemmesiden deres, <https://www.afp.no/soker/vilkar-for-afp/ansatt-og-reell-arbeidstaker/>.

Øvrige inntekter kan være annet enn lønnsinntekt, eksempelvis næringsinntekt og royalties. Kan vilkårsprøving av slike inntekter skje i månedsintervaller eller over lengre intervaller (år)?

Dersom en legger til grunn månedlig vilkårsprøving, åpner det for at en eksempelvis kan drive sesongbasert næring som en bruker mer tid på og/eller har høyere inntekt fra i høysesongen, enn tid brukt i tilsettingsforholdet i offentlig virksomhet, uten at det ødelegger kvalifikasjon til AFP.

7.2.3 Merknader til lovforslagets § 8, bokstav c)

Lovforslaget lyder:

«Arbeidstaker kan bare gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende ved fylte 62 år (...) ikke har mottatt pensjon, ventelønn eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold i de siste tre årene før fylte 62 år der den årlige verdien av ytelsene er 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer.»

Departementet uttaler at bestemmelsen i bokstav c gjenspeiler vedtekter i Fellesordningen for AFP § 3-7. Denne bestemmelsen, sammenholdt med beskrivelse på Fellesordningen for AFP sin hjemmeside, har et mer detaljert innhold og utdyper i stor grad reglene i privat AFP.

KLP mener lovforslaget bør utdypes med tilsvarende detaljerte regler som for privat AFP. Da vil en få mindre rom for tolkning, som igjen bidrar til en klarere rettstilstand for alle parter.

7.2.3.1 Årlig verdi

Bestemmelsen legger til grunn at en skal vurdere ytelser etter bokstav c) ut fra årlig mottatt verdi. Det er ikke sagt noe om årlig verdi skal vurderes per kalenderår, eller om det skal vurderes fra dato en fyller 59 år til dato en fyller 62 år. Vi ber departementet presisere dette.

Vi tolker lovforslaget slik at f.eks. etterlønn eller sluttvederlag som blir utbetalt etter fylte 62 år, ikke er til hinder for AFP. Vi ber departementet bekrefte om denne tolkningen er korrekt.

7.2.3.2 Hvilke ytelser kan hindre uttak av AFP?

Lovforslaget i bokstav c) sier: *...ikke har mottatt pensjon, ventelønn eller annen ytelse uten motsvarende arbeidsplikt fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold.* Departementet skriver om dette i høringsnotatet side 16, tredje avsnitt: *«Ytelser uten arbeidsplikt fra annet enn nåværende eller tidligere arbeidsforhold rammes ikke av bestemmelsen».*

KLP er usikre på hva innholdet i bestemmelsen egentlig betyr. Hva *annet* av arbeidsforhold kan man ha som ikke er nåværende eller tidligere arbeidsforhold? Vi ber om departementets vurdering.

Begrepet «pensjon» er ikke nærmere definert i lovtekst, og det er uklart hvilke ytelser dette omfatter. Vi ber departementet gi en uttømmende oversikt over hva som omfattes av begrepet pensjon.

7.2.4 Merknader til lovforslagets § 8, annet ledd - innfasing av ansiennitetskravet

Lovforslaget lyder:

«Arbeidstaker som er født i 1963 og som ikke oppfyller ansiennitetskravet i første ledd bokstav a og b, kan gis avtalefestet pensjon dersom samlet tjenestetid i offentlig tjenstepensjonsordning er minst ti år og vedkommende ved fylte 62 år har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig avtalefestet pensjon i minst 3 av de siste 5 årene. For arbeidstakere født i årene 1964 til 1966 gjelder tilsvarende, likevel slik at tallene «3» og «5» øker med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963.»

7.2.4.1 Gradvis innfasing av ansiennitetskrav (unntaksregler)

Den foreslåtte lovteksten i § 8 bestemmer at personer født i tidsrommet 1963 – 1966 kan oppfylle ansiennitetskrav for rett til AFP ved fylte 62 år, ved enten å oppfylle hovedreglene i første ledd eller unntaksregler i annet ledd.

Vilkår i § 8, annet ledd er at en må ha 10 års medlemskap i offentlig tjenstepensjonsordning innenfor overføringsavtalen, og være ansatt i virksomhet omfattet av offentlig AFP i 3 av siste 5 år før fylte 62, for 1963-kullet, 4 av siste 6 for 1964-kullet osv. Det stilles ingen krav til stillingsandel, hovedarbeidsforhold eller øvrig inntekt i annet ledd.

KLP antar at intensjonen med unntaksreglene er at alle vilkår i § 8 første ledd må være oppfylt. For å unngå enhver tvil bør det i lovforslagets § 8, annet ledd vises til at øvrige vilkår i første ledd bokstav a) og b) gjelder.

7.2.4.2 På hvilket tidspunkt må unntaksregler for ansiennitetskrav være oppfylt?

I pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 er det avtalt følgende om innfasing av ansiennitetskrav/ (kvalifikasjonsregler):

«Kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn. Ansatte født 1963-1966 som på uttakstidspunktet ikke fyller vilkårene for ny AFP, kan likevel innvilges ny AFP i offentlig sektor dersom tjenestetiden er minst ti år, og vedkommende har vært ansatt i en virksomhet med offentlig AFP:

Årskull	Kvalifikasjonskrav
1963	3 av 5 siste år
1964	4 av 6 siste år
1965	5 av 7 siste år
1966	6 av 8 siste år

I pensjonsavtalen er altså kvalifikasjonsreglene gitt for ansatte som på uttakstidspunktet ikke oppfylter vilkårene for ny AFP. I lovforslaget er kvalifikasjonsregler for ansiennitetskravet derimot plassert i § 8, første ledd om vilkår som må være oppfylt ved 62 år.

KLP er usikre på hva som blir riktig, men bemerker at pensjonsavtalen etter ordlyden hverken knytter tjenestetid på 10 år eller kvalifikasjonstid til før fylte 62 år.

7.2.5 Merknader til lovforslagets § 8, tredje ledd - AFP og uføretrygd

Lovforslaget lyder:

«Det er også et vilkår for å kunne motta avtalefestet pensjon at arbeidstakeren ikke har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år. Tidsrom der uføretrygd ikke er kommet til utbetaling, men vedkommende har hatt rett til å få tilbake uføretrygden etter reglene i folketrygdloven § 12-10 tredje ledd, regnes ikke som tidsrom med mottak av uføretrygd. Utbetaling av uføretrygd etter fylte 62 år som følge av etteroppgjør for tidsrom før fylte 62 år, regnes heller ikke som mottak av uføretrygd. Arbeidstaker som har rett til, men som ikke har mottatt uføretrygd etter fylte 62 år, har rett til pensjon etter dette kapitlet dersom vedkommende senest ved uttak av pensjonen sier fra seg uføretrygden med virkning fra fylte 62 år.»

7.2.5.1 Konsekvens av valg mellom AFP og uføretrygd ved 62 år

Av det foreslåtte tredje ledd framgår at en ikke kan motta uføretrygd etter fylte 62 år dersom en ønsker AFP. KLP legger til grunn at dette betyr at siste månedstermin uføretrygden kan utbetales / mottas for er den måned en fyller 62 år, dersom den uføretrygdede ønsker å ta ut AFP.

En konsekvens av § 8, tredje ledd vil være at en person som oppfylter vilkår for AFP ved fylte 62 år, men ikke oppfylter vilkår for å ta ut AFP (jf. lovforslag § 9), må si fra seg uføretrygden. Vedkommende kan ikke motta uføretrygd i perioden frem til vilkår for uttak av AFP (kanskje) blir oppfylt.

KLP mener en slik konsekvens av reglene fremstår som uheldig, og ber departementet vurdere om det er grunnlag for å avhjelpe denne situasjonen.

Vi poengterer viktigheten av at informasjon blir gitt til medlemmer i god tid før 62 år, slik at de unngår å havne i en situasjon der livsvarig AFP blir tapt for alltid, noe vi oppfatter er konsekvensen av foreliggende lovforslag.

7.2.5.2 Kombinasjon av AFP og uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon

Etter dagens regler kan AFP og delvis uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning kombineres.

Den som sier fra seg uføretrygd for å motta AFP, kan samtidig motta delvis uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon. Hvilken sats delvis uførepensjon skal beregnes etter fremkommer eksempelvis av Lov om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd andre og tredje punktum som igjen henviser til samordningsloven § 1.

Ny AFP og uføretrygd kan ikke kombineres. KLP antar imidlertid at den som sier fra seg uføretrygd for å motta ny AFP, samtidig kan beholde delvis uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon. Hvilken sats delvis uførepensjon skal beregnes etter må departementet ta stilling til ved tilpassing av nytt regelverk.

Uttak av ny AFP gir ikke uttrykk for at yrkesaktivitet er redusert/opphevet. KLP antar derfor at ny AFP og arbeidsavklaringspenger kan løpe parallelt, og at delvis uførepensjon som er knyttet til arbeidsavklaringspenger fortsatt beregnes med lav sats, slik dagens regelverk gir anvisning på. Vi ber departementet vurdere dette.

7.2.5.3 Tatt ut AFP – utbetaling av uføretrygd tilbake i tid

Hvis man blir innvilget uføretrygd med virkning tilbake i tid etter uttak av AFP, blir det spørsmål om AFP må tilbakebetales for samme periode som uføretrygden blir etterbetalt for. Et alternativ kan være å legge til rette for en avregning mellom utbetalt AFP og innvilget uføretrygd for samme tidsrom.

Vi ber om departementets vurdering.

7.3 Merknader til lovforslagets § 9 - vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet

I tillegg til vilkår som må være oppfylt ved 62 år, foreslår departementet i høringsnotatet flere vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet for å få rett til AFP.

Lovforslagets § 9 synes å gi tilnærmet de samme bestemmelsene som følger av Fellesordningen for AFP sine vedtekter §§ 3-1, 3-2 og 3-3.

Det vises til lovforslagets § 9, og kommentarer til bestemmelsen under i punktene 7.3.1 til 7.3.6.

7.3.1 Merknader til § 9 første ledd a) og annet ledd: Vilkår knyttet til siste tre år før uttak og unntak fra disse

Lovforslag § 9 a lyder:

Arbeidstaker kan bare gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende på uttakstidspunktet

- a. sammenhengende har vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med rett til medlemskap i Statens pensjonskasse de siste tre årene før uttakstidspunktet. Likestilt med arbeidsgiver som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse er annen arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen. Stillingen må minst utgjøre 20 prosent stilling av full stilling. Samtidige stillinger legges sammen.*

Lovforslag § 9 annet ledd lyder:

Som unntak fra tidskravet i første ledd bokstav a, tillates det opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidstaker ved annen årsak til fraværet enn sykdom eller skade, forutsatt at oppholdet ikke er på slutten eller begynnelsen av treårsperioden. Det tillates ytterligere opptil 78 uker fravær som følge av sykdom eller skade som gir rett til sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer.

7.3.1.1 Ansatteforhold og/eller medlemskap

I lovforslagets § 9, første ledd bokstav a), er det krav til at arbeidstaker sammenhengende i de siste tre år før uttaket av AFP har vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med rett til medlemskap i pensjonsordning innenfor overføringsavtalen.

Som beskrevet over i punkt 7.2.1.1 kan det forekomme avvik mellom ansatteforholdet og det registrerte medlemskapet i pensjonsordningen.

Eksempler nevnt i punkt 7.2.1.1 er også relevante her. En kan ha medlemskap uten å være ansatt, og en kan være ansatt uten medlemskap, på samme tid. Et annet eksempel der offentlig ansatteforhold er intakt, men uten medlemskap, er der en person på uttakstidspunktet for AFP mottar arbeidsavklaringspenger fra folketrygden uten rett til uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen på grunn av karens på innmelding.

Som omtalt over i punkt 7.2.1.1 ber vi departementet avklare om det er stillingen eller medlemskapet som er avgjørende, eller om begge deler må være faktum.

7.3.1.2 Unntak fra kravet om å være ansatt og reell arbeidstaker

Det følger av lovforslagets § 9 annet ledd, første punktum at kravet til sammenhengende ansettelse og reell arbeidstaker kan fravikes i opptil 26 uker ved annen årsak til fraværet enn sykdom eller skade. Unntaket gjelder dog ikke på uttakstidspunktet eller tre år før. Det betyr at vedkommende må være ansatt og reell arbeidstaker både på uttakstidspunktet og tre år før for å få rett til AFP.

Det følger videre av lovforslagets § 9 annet ledd, annet punktum at det tillates ytterligere 78 ukers fravær som følge av sykdom eller skade som gir rett til sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. Fraværet tillates i hele treårsperioden. Dette betyr at en ikke må være i reelt arbeid på uttakstidspunktet så lenge fraværet skyldes mottak av sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd. Dersom dette ikke er riktig, må § 9 annet ledd tydeliggjøres.

Det er uklart hva som ligger i begrepet «*fravær*» i annet punktum, menes det unntak fra vilkåret om både å være ansatt og reell arbeidstaker, eller gjelder det kun unntak fra vilkåret om å være reell arbeidstaker. Vi antar det siste, jf. også Fellesordnings vedtekter § 3-3 (1), tredje punktum. Det bes om at ordlyden i lovforslaget tydeliggjøres.

Ordlyden i § 9 annet ledd, annet punktum sier at unntaket fra tidskravet gjelder på uttakstidspunktet dersom man mottar uføretrygd fra folketrygden. Lovforslagets § 8 tredje ledd har derimot regler om at en ikke kan motta uføretrygd etter fylte 62 år. Dersom uttak av AFP skjer etter 62 år vil § 9 annet ledd, annet punktum ikke ha en selvstendig betydning fordi uføretrygd etter § 8 uansett hindrer AFP. Dette viser igjen hvor komplekst regelverk som foreslås for ny AFP, og det bes om at ovennevnte tydeliggjøres i § 9 annet ledd.

Departementet skriver på side 17 i høringsnotatet at en maksimalt kan ha 104 uker (26 + 78) fravær dersom fraværet skyldes sykdom eller skade. Ordlyden i § 9 annet ledd, annet punktum tyder derimot på at det i de første 26 ukene er krav til annet fravær enn sykdom og skade. Dersom departementet mener at unntak fra tidskravet ved sykdom og skade skal gjelde i 104 uker (26+ 78) bør ordlyden i § 9 annen ledd endres og tydeliggjøres.

Det er ikke sagt noe om hvordan en skal telle fraværsukene. Unntaket er formulert i antall uker, vi legger derfor til grunn at antall dager ikke er avgjørende. Skal en eksempelvis telle en påbegynt uke som en uke, skal en kun telle med tidsrom som er sammenhengende på minst en uke og kun med hele kalenderuker? Dette er spørsmål som etter vårt syn bør avklares i lovteksten, i forskrifter til loven eller i lovforarbeidet

7.3.1.3 Fravær på grunn av permisjon

En situasjon som ikke er omtalt i høringsnotatet er der den ansatte har fravær på grunn av permisjon av forskjellige årsaker utover 26 uker i aktuell treårsperiode. Permisjonsreglene i offentlig tjenestepensjon kan gi ulike situasjoner som kan påvirke retten til AFP. Det er flere regler i offentlig tjenestepensjon der det er bestemt at en arbeidstaker med permisjon skal stå innmeldt i pensjonsordningen. Her vil man kunne oppfylle kravet til å være ansatt og ha rett til medlemskap, men ikke kravet til reell arbeidstaker. Det registreres at vedtektene til Fellesordningen for AFP § 3-2 (4) har regler som gir unntak fra tidskravet ved permisjon. Hverken lovforslaget eller øvrig omtale i høringsnotatet sier noe om permisjon, og KLP er usikre på om situasjoner med permisjon er tenkt på.

7.3.1.4 Medlemskap innenfor overføringsavtalen uten rett til AFP

Lovforslaget § 9 første ledd bokstav a. oppstiller vilkår som må ha vært til stede sammenhengende i tre år forut for uttakstidspunktet. Dersom det for ny offentlig AFP blir mulig for virksomheter å ha en avtale om offentlig tjenestepensjon uten AFP ytelse, bør departementet ta eksplisitt stilling til om disse vilkårene på

uttakstidspunktet kan være oppfylt gjennom arbeid som gir medlemskap i virksomhet med offentlig tjenstepensjon, men som ikke har AFP. Lovens vilkår bør i så fall kanskje sonde mellom om ansattforholdet gir eller ikke gir rett til AFP.

7.3.1.5 Lovforslagets § 9 første ledd a) og praktisk vilkårsprøving

Vi har samme kommentar til § 9 som til § 8 (se punkt 7.2.2.3). Departementet sier ingenting om vilkårene i § 9 første ledd bokstav a) skal vurderes opp mot situasjonen den enkelte måned eller på årlig basis. KLP mener dette utgjør materielle forskjeller. Løsningen bør være å lovfeste for å gjøre det materielle innholdet klarere, og vi ber departementet om en klargjøring.

Vi registrerer at Fellesordningen for AFP prøver vilkår tilsvarende lovforslag § 9 bokstav a) i månedlige tidsintervaller, med unntak for sesongarbeidere og arbeidstakere uten forutbestemt arbeidstid; for disse synes det som det er vilkårsprøving i årlig tidsintervall. En kan ha perioder innenfor et år/hvert år med mindre enn 1/5 arbeidsomfang sammenlignet med alminnelig fulltid, jf vedtekter for Fellesordningen for AFP § 3-2 (3).

7.3.2 Merknader til lovforslagets § 9 første ledd bokstav b) - vilkår om pensjonsgivende inntekt på uttakstidspunktet

Lovforslaget lyder:

Arbeidstaker kan bare gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende på uttakstidspunktet

[...]

- b. har en pensjonsgivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på uttakstidspunktet og hadde en inntekt som overstiger gjennomsnittlig grunnbeløp i de foregående inntektsåret.*

Bestemmelsen stiller for det første vilkår knyttet til pensjonsgivende inntekt. Vi ber departementet presisere om det er tale om pensjonsgivende inntekt i stillinger som faller inn under første ledd bokstav a). Videre ber vi om at det blir presisert om inntekt i form av sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd som oppfyller inntektskravet i bokstav b) må stamme utelukkende fra stillinger som faller inn under første ledd a).

Det er videre krav til at den pensjonsgivende inntekten må overstige grunnbeløpet på uttakstidspunktet, og at den må overstige gjennomsnittlig grunnbeløp i inntektsåret før uttak. Dersom uttakstidspunktet er 1. mai, kan det stilles spørsmål ved om inntekten må utgjøre mer enn grunnbeløpet fra 1. mai året før eller det regulerte grunnbeløpet per uttakstidspunktet.

Dersom vilkåret er grunnbeløpet på uttakstidspunktet, er beløpet først kjent etter at reguleringssatsen og nytt grunnbeløp er fastsatt. Beløpet er ikke kjent på uttakstidspunktet. Vi antar derfor at vilkåret knyttes til aktuelt grunnbeløp (grunnbeløpet fra 1. mai året før) inntil regulert grunnbeløp per 1. mai er kjent.

Vi forstår vilkåret som at man må ha pensjonsgivende inntekt som omregnet til årsinntekt er høyere enn grunnbeløpet i kalendermåneden før uttak.

Av bestemmelsen fremgår det et krav om at arbeidstaker *hadde en inntekt som overstiger gjennomsnittlig grunnbeløp i de foregående inntektsåret*. Her er ordlyden inntekt – den trenger ikke være pensjonsgivende – betyr det at enhver inntekt kan tilfredsstille vilkåret? Vi ber departementet presisere hvilke inntekter det her er snakk om.

7.3.3 Vilkårsprøvingen av pensjonsgivende inntekt og inntekt

Vilkårsprøvingen skjer ikke i månedsintervaller, men er knyttet til årsinntekten i inntektsåret før uttak, og pensjonsgivende inntekt på selve uttakstidspunktet. Når det gjelder inntekt på uttakstidspunktet antar vi at inntekten i et månedsintervall - kalendermåneden før uttaket - multiplisert med 12 må være høyere enn grunnbeløpet.

7.3.4 Merknader til lovforslagets § 9 første ledd bokstav c) – Betinget tjenstepensjon og særalderpensjon hindrer uttak av ny AFP

Det foreslås i § 9 første ledd, bokstav c) at arbeidstaker kan gis AFP dersom vedkommende på uttakstidspunktet ikke er eller har vært mottaker av betinget tjenstepensjon eller særalderpensjon. For kommentar til betinget tjenstepensjon vises det til punkt 8.

Når det gjelder særalderspensjon, kan denne ytelsen innvilges til personer med særaldersgrense på 60 år. 1963 kullet fyller 60 år i 2023, noe som betyr at det kan være personer som har tatt ut særalderspensjon før reglene for ny offentlig AFP blir vedtatt. De vil dermed ikke ha et reelt valg mellom særalderspensjon, betinget tjenestepensjon eller ny AFP. På samme måte som for betinget tjenestepensjon, fremstår regelen som ganske rigid ved at særalderspensjonen hindrer rett til en livsvarig AFP. Se også omtale i punkt 7.7.

7.4 Virkninger / konsekvenser av foreslåtte vilkår for AFP (ved 62 år og ved uttak)

I den gamle AFP-ordningen i kommunal sektor og for helseforetak, kunne en oppnå rett til AFP tidligst fra fylte 62 år etter ett eller flere sammenhengende tilsettingsforhold i minst 20 prosent stilling siste 3 år før uttak. I den foreslåtte nye AFP ordningen kreves det *enten* 10 års medlemskap i offentlig tjenestepensjonsordning innenfor overføringsavtalen og innfasing av kvalifikasjonskrav knyttet til minst 3 av siste 5 år for 63 kullet, 4 av siste 6 for 1964 kullet osv, *eller* kvalifikasjonskrav knyttet til 7 av siste 9 år.

Det kreves derfor at arbeidstaker har en noe mer omfattende tilknytning til arbeidsgiver i virksomhet tilsluttet en AFP-ordning, enn det som kreves i den gamle AFP-ordningen innen kommunal sektor og helseforetak.

7.4.1 Uttak av AFP og alderspensjon fra folketrygden

Det vises til høringsnotatets punkt 7.2. Der uttaler departementet at det ikke blir satt som krav til ny offentlig AFP at arbeidstaker må ta ut alderspensjon fra folketrygden for å få rett til AFP.

KLP støtter departementets forslag, og mener at det er fornuftig at man kan ta ut AFP, uavhengig av uttak av alderspensjon i folketrygden.

Dersom man hadde et slikt krav ville en del personer ikke kunne ta ut AFP, fordi de har for lav opptjening i folketrygden, selv om de kvalifiserer for uttak AFP. I slike tilfeller ville vilkårene i § 9 medføre at man mister retten til AFP ved opphør av arbeidsforhold, bytte av arbeidsforhold (til arbeidsgiver som ikke har AFP), eller dersom man ønsker å avslutte yrkesaktiviteten.

I tilfeller hvor man oppfylte vilkårene for å ta ut alderspensjon fra folketrygden, ville man i tilsvarende situasjoner som i avsnittet over, må ta ut alderspensjon fra folketrygden (selv om man ikke har behov for det) for å sikre utbetaling av AFP.

7.5 Må AFP opphøre for godt ved frasingelse av ytelsen?

Departementet uttaler i høringsnotatet punkt 6.4, side 12 at man kan frasi seg AFP etter uttaket. De uttaler videre at dersom man frasier seg AFP betyr det at ytelsen opphører for godt.

KLP kan ikke se at dette fremgår av lovforslaget. Vi mener det vil være fullt mulig å oppfylle vilkår for AFP etter at man har frasagt seg denne.

Dersom departementet mener at AFP skal opphøre for godt dersom en frasier seg ytelsen, må dette lovfestes. Det bør da også gis regler om en frasingelse kun skal få virkning for fremtidig utbetaling, eller med tilbakevirkende kraft.

7.6 Merknader til høringsnotatets punkt 7.3 om medregning av ansiennitet fra privat sektor med AFP

7.6.1 Innledning

Departementet legger frem lovforslag som kun legger til rette for slik medregning av tid én vei; fra privat sektor med AFP til offentlig sektor. I pensjonsavtalen fra mars 2018 ble det forutsatt at det ble etablert «systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.» I høringsnotatet fremkommer det at man så langt ikke har fått på plass et system for medregning av tid i offentlig sektor for kvalifikasjon til privat AFP, og at det er partene i privat sektor som eventuelt må beslutte dette. Samtidig uttaler departementet i høringsnotatet at de har tatt initiativ overfor partene i privat sektor om en prosess med mål om et system med gjensidig medregning og refusjoner mellom AFP – i offentlig og privat sektor.

KLP konstaterer at det er uheldig dersom slik medregning ikke kommer på plass, ettersom dette reduserer mobiliteten fra offentlig sektor til privat sektor. En spesiell problemstilling er medlemmer i virksomheter som omdanner fra offentlig tjenestepensjon til privat tjenestepensjon (med AFP), men som likevel risikerer å miste AFP-rettigheten.

7.6.2 Fremtidig utforming av gjensidig medregning

Departementet spør hvordan gjensidig medregning eventuelt kan utformes, og hvordan en refusjonsordning mellom sektorene kan utformes.

Gjensidig medregning av tid er fremdeles et svært uavklart tema, og hvorledes det kan utformes i praksis må utredes nærmere dersom man får på plass en avtale med privat sektor om medregning. Den foreslåtte løsningen for dekning av kostnader er at offentlig sektor dekker kostnadene der hvor tid i privat sektor medregnes i kvalifikasjonskravet. Dersom man får på plass en avtale med privat sektor, ville en naturlig løsning være at tilsvarende ville gjelde motsatt vei, og at privat AFP utbetaler og finansierer hele pensjonen også når kvalifikasjonskravet innfris med tid fra offentlig sektor.

En alternativ modell kunne være at privat og offentlig AFP deler andeler av pensjon der hvor kvalifikasjonskravet innfris med tid fra begge sektorer. Dersom eksempelvis offentlig AFP utbetales, men at kvalifikasjonskravet innfris med 2 av 7 siste år i privat sektor, refunderes 2 / 7 av AFP-pensjonen fra privat AFP. Tilsvarende burde i så fall også gjelde motsatt vei.

7.7 Merknader til høringsnotatets punkt 7.4 – Annet

En langsiktig pensjonsløsning for arbeidstakere med særaldersgrense er ennå ikke på plass. Det utredes for tiden pensjonsløsning for personer med særaldersgrense, med sikte på å finne en løsning for 1. juli. Hvordan AFP (eller en tilsvarende «verdi») eventuelt vil virke for disse er således usikkert, men vi legger til grunn at partene vil ha bevissthet rundt dette i valg av endelig løsning.

7.7.1 Utestasjonerte arbeidstakere

Departementet ber særskilt om innspill til hvorvidt det er særlige hensyn som bør vurderes for utstasjonerte arbeidstakere.

KLP har ingen særskilte synspunkter på dette, men registrerer at temaet har vært en sak hos Fellesordningen for AFP. På hjemmesiden deres fremkommer det at Fellesordningen for AFP har revidert regelverket for arbeidstakere som arbeider utenlands, herunder utstasjonerte arbeidstakere. Bakgrunnen for dette er at Fellesordningen for AFP sin praksis på dette området har vært i strid med EØS-regelverket.

Fellesordningen for AFP skriver:

«Dette gjelder tilfeller hvor arbeidstakere ansatt i norsk tilsluttet virksomhet har utført arbeid for virksomheten i andre land innenfor EØS-området. Under slikt arbeid har de ikke vært regnet som omfattet av Fellesordningen, med mindre virksomheten har søkt om at ansatte i utlandet skal være omfattet».

KLP antar at EØS-regelverket, på samme måte som i privat AFP, vil være gjeldende for ny offentlig AFP. På denne bakgrunn ber vi departementet kommentere dette nærmere, og vurdere lovfesting av regler som omfatter nevnte problemstilling.

8. KLPs merknader til høringsnotatets kapittel 8 – Ny AFP og forholdet til betinget tjenestepensjon

8.1 Innledning

KLP konstaterer at utgangspunktet til departementet er at betinget tjenestepensjon blir et tillegg til alderspensjonen for medlemmer i offentlig tjenestepensjonsordning som ikke kvalifiserer for enten privat eller offentlig AFP, og gir en viss sikkerhet for den framtidige samlede pensjonen for dem som ikke kvalifiserer for AFP.

En betingelse for rett til betinget tjenestepensjon er at en «ikke har rett til» offentlig eller privat AFP. KLP legger til grunn at kravet «ikke har rett til» også inkluderer personer som eventuelt ikke vil være omfattet av AFP fordi arbeidsgiver ikke har avtale om AFP.

8.2 Tidspunkt for utbetaling av betinget tjenestepensjon

I høringsnotatets punkt 8.3 skriver departementet at de i Prop. 87 L (2018–2019) ville komme tilbake med en ny vurdering av forslaget fra KLP om at betinget tjenestepensjon senest skal komme til utbetaling ved 70 år. Departementet skriver at det er mulig å oppfylle reparerbare vilkår for AFP også etter 70 år. Departementet foreslår derfor ikke at betinget tjenestepensjon senest skal komme til utbetaling ved 70 år.

KLP støtter departementets forslag, og vi viser ellers til kommentarer over i punkt 6.3.1.

8.3 Informasjonsbehov og begrunnelse i vedtak

Departementet foreslår i høringsnotatets punkt 8.3 at de som får utbetalt betinget tjenstepensjon ikke på et senere tidspunkt kan få utbetalt ny offentlig AFP. Videre foreslår departementet at det må foreligge avslag på offentlig AFP for å få betinget tjenstepensjon, jf. lovforslag til nytt tredje punktum i lov om Statens pensjonskasse § 26 f) første ledd.

I høringsnotatet legger departementet til grunn flere forutsetninger/krav til hva et slikt avslagsvedtak bør inneholde. Departementet uttaler her:

- at det i vedtaket må oppgis grunnlaget for avslaget
- hvis det er søkt om betinget tjenstepensjon, bør det informeres, på et overordnet nivå, om hvilke vilkår som er reparerbare og hvilke vilkår som ikke er reparerbare
- ved avslag grunnet reparerbare vilkår, må tjenstepensjonsleverandørene opplyse om at mottak av betinget tjenstepensjon innebærer at ordinær AFP ikke senere kan innvilges. Betinget tjenstepensjon bør ikke utbetales i slike tilfeller inntil søkeren har bekreftet at uttak (av betinget tjenstepensjon) fortsatt er ønskelig.

KLP registrerer at ovennevnte krav fra departementet ikke er fulgt opp med konkrete lov- eller forskriftsforslag. Selv om kravene omtales i høringsnotatet, vil det uten forankring i lov/forskrift/tariffavtaler bli opp til hver enkelt tjenstepensjonsleverandør å finne ut av hvilket informasjonsnivå som er godt nok. Innholdet i slik informasjon vil ganske sikkert fremstå ulikt. Dette vil etter KLPs syn kunne bidra til forskjellsbehandling av arbeidstakere avhengig av hvilken tjenstepensjonsleverandører arbeidsgiver har. Det vil også kunne bidra til uheldige situasjoner der en person jobber hos flere virksomheter som har hver sin tjenstepensjonsleverandør.

KLP mener derfor at enkelte krav omtalt i høringsnotatets punkt 8.3 bør fremgå av lov eller forskrift.

KLP stiller også spørsmål ved om informasjon på et overordnet nivå ivaretar rettssikkerheten ved avslag på krav om AFP. KLP mener derfor at avslagsvedtak må grunngis individuelt, og på individuelt plan må vedtaksorganet informere om det finnes muligheter for å innfri vilkår for AFP i framtiden.

8.4 Behov for dynamikk i valg mellom betinget tjenstepensjon og AFP

Departementet skriver innledningsvis i punkt 8.3 følgende:

Departementet foreslår, som i høringsnotatet av 17. oktober 2018, at de som får utbetalt betinget tjenstepensjon ikke på et senere tidspunkt kan få utbetalt ny offentlig AFP.

Ovennevnte forslag fremgår av lovforslagets § 9 første ledd bokstav c). Det er vanskelig å se for seg at en person ved fritt valg kan se seg tjent med å ta ut betinget tjenstepensjon i stedet for AFP. Det kan være økonomiske grunner til at en ikke kan vente på å eventuelt fylle uttaksvilkår for AFP. Det kan være utsikter til at en ikke klarer å stå lenge nok i minst 20 prosent arbeid med høy nok inntekt, som fører til at en velger uttak av betinget tjenstepensjon.

Departementet uttaler at betinget tjenstepensjon ikke hindrer uttak av *privat* AFP, når de i høringsnotatet skriver at betinget tjenstepensjon må stanses dersom vedkommende innvilges privat AFP, jf. høringsnotatets punkt 8.3 sjette avsnitt, og 9.2. syvende avsnitt.

Videre skriver departementet i høringsnotatet punkt 8.3 at det etter deres vurdering vil komplisere regelverket uforholdsmessig dersom man kan bytte mellom offentlig AFP og betinget tjenstepensjon. KLP reiser likevel spørsmål ved om de foreslåtte reglene om at betinget tjenstepensjon og AFP utelukker hverandre, er unødig rigide. Vi kan ikke utelukke at en som har fått betinget tjenstepensjon på et senere tidspunkt vil oppfylle vilkår for å ta ut AFP (departementet nevner dette selv i punkt 9.2). Det kan også oppstå tilfeller der AFP feilaktig har blitt avslått, og vedkommende har tatt ut betinget tjenstepensjon. Her fremstår det som uheldig at betinget tjenstepensjon skal utelukke en livsvarig AFP ytelse.

Forskjellen mellom håndteringen av privat og offentlig AFP opp mot betinget tjenstepensjon har også en annen litt underlig konsekvens. Den enkelte ser ut til å ha mulighet for å ta ut betinget tjenstepensjon fra 62 år, for deretter å kunne ta ut en uavkortet privat AFP på et senere tidspunkt, og vil dermed kunne ha en positiv økonomisk effekt av dette. Dette fremstår som systematisk uheldig.

8.5 Manglende hjemmel for å stanse betinget tjenstepensjon ved uttak av privat AFP

Som nevnt i forrige avsnitt skriver departementet i høringsnotatet at betinget tjenstepensjon må stanses ved innvilgelse av privat AFP. Dette utsagnet er ikke fulgt opp med lovforslag.

I lov om Statens pensjonskasse § 26 f) tredje ledd står det uttrykkelig at betinget tjenestepensjon ikke kan stanses. Dersom departementet mener at betinget tjenestepensjon skal stanses ved innvilgelse privat AFP må dette fremgå av loven. Vi omtaler dette mer under punkt 10.

8.6 Uttak av betinget tjenestepensjon etter avslått krav om offentlig AFP

Et avslagsvedtak på AFP er først endelig etter utløpt ankefrist, eller etter behandlingen av en klage eller anke til Trygderetten. Departementet uttaler i høringsnotatet punkt 9.4 at klage over vilkår som Fellesordningen for AFP eller NAV har avgjort, skal behandles i deres etablerte klageinstanser. Dette kan ta svært lang tid, særlig dersom en skal gjennom en klage- og ankeprosess til Trygderetten.

Det kan for eksempel oppstå tilfeller der en person må slutte i jobben, og søker om AFP. Vedkommende får avslag, men anker avslaget inn for Trygderetten. KLP stiller spørsmål om en person som har klaget/anket bør kunne få utbetalt betinget tjenestepensjon i perioden klage/anke behandles, og avregning dersom behandlingen av klage/anke fører til innvilgelse av AFP. Begrunnelsen er at vedkommende ellers vil kunne bli stående uten både AFP og betinget tjenestepensjon i lang tid dersom det klages eller ankes over vedtaket.

9 KLPs merknader til høringsnotatets kapittel 9 – Organisering

9.1 Innledning

Departementet uttaler i høringsnotatet at hva som er en formålstjenlig organisering av tjenstepensjonsleverandørenes ansvar når det gjelder innhenting av informasjon og utvikling av nødvendige tjenester osv. for ny AFP, i stor grad er opp til leverandørene selv å vurdere.

Pensjonsavtalen fra mars 2018 omtaler ikke hvordan ny offentlig tjenestepensjon, herunder AFP, skal organiseres. Dagens AFP forvaltes av tjenstepensjonsleverandøren på linje med øvrige ytelser i offentlig tjenestepensjon, og KLP mener at det er den mest hensiktsmessige måten å organisere også ny AFP på. Forsikringstager har en direkte avtale om forvaltning av offentlig tjenestepensjon med den enkelte tjenstepensjonsleverandør, og den enkelte tjenstepensjonsleverandør informerer det enkelte medlem om ytelsene som følger av tjenstepensjonsordningen. «Avstanden» mellom arbeidsgiver og beslutningsorgan bør være liten. Det kan være en ulempe om pensjonsleverandøren ikke selv er herre over vilkårsprøving ved krav om AFP, og det fremstår også som hensiktsmessig at det er samme tjenstepensjonsleverandør av betinget tjenestepensjon, AFP og ordinær alderspensjon.

I dagens AFP har arbeidsgiver informasjon som kan avgjøre om medlemmet har rett til AFP. KLP konstaterer at dette også vil gjelde for ny AFP slik det er foreslått i høringsnotatet.

Lovforslaget til ny offentlig AFP viser at det er behov for informasjon fra flere aktører for å kunne behandle søknader, og avgjøre retten til AFP. Vi har identifisert at det i forbindelse med ny AFP er behov for å ha tilgang til relevant informasjon fra følgende aktører:

- Fellesordningen for AFP (opptjeningsperioder fra bedrifter i privat sektor med AFP)
- A-ordningen (kvalifisere hovedarbeidsgiver, inntekter og permisjoner)
- NAV (ytelser og beholdninger, samt informasjon fra Aa-registeret)

Behandling av ytelser under offentlig tjenestepensjon krever allerede i dag utveksling av data mellom tjenstepensjonsleverandører, kunder og NAV. Her er det velfungerende grensesnitt som sikrer en god informasjonsflyt. For ny offentlig AFP vil det i tillegg være behov for utveksling av informasjon fra Fellesordningen for AFP. Når det gjelder data fra A-ordningen, utveksles det i dag noe informasjon til bruk i blant annet behandlingen av etteroppgjør for AFP og uførepensjon, men det er behov for mer informasjon fra A-ordningen for å kunne behandle ny AFP.

Som beskrevet over må tjenstepensjonsleverandørene uansett utveksle informasjon med andre aktører i forbindelse med øvrig pensjonsbehandling. Vi oppfatter at det er grensesnitt mot Fellesordningen for AFP som er det eneste nye elementet som må på plass ved innføring av ny AFP.

Det er i den anledning viktig at alle tjenstepensjonsleverandører sikres tilstrekkelig med lovhjemler for å kunne benytte informasjon fra Fellesordningen for AFP, A-ordningen og NAV. Dette kommenterer vi nærmere i punkt 10.2.3.

9.2 Ansvarsfordeling mellom tjenstepensjonsleverandørene og NAV

KLP er enig med departementet i at NAVs rolle bør begrenses til å levere opplysninger som NAV forvalter, og som er nødvendige for tjenstepensjonsleverandørene i forvaltningen av ny AFP.

Departementet foreslår å lovfeste NAVs informasjonsforpliktelser i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13. KLP bemerker at øvrige tjenstepensjonsleverandører også har behov for lovhjemmel til å få nødvendig informasjon fra NAV. Det vises til nærmere redegjørelse for dette under punkt 10.

Departementet ber om synspunkter på om det er behov for tilsvarende tilgang til opplysninger fra Aa-registeret som Fellesordningen for AFP har i dag, jf. forskrift om arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret (Aa-registerforskriften) § 10 bokstav b). KLP mener at tjenstepensjonsleverandører for offentlig AFP har tilsvarende behov. Vi viser også her til nærmere redegjørelse under punkt 10.

9.3 Informasjonsutveksling mellom tjenstepensjonsleverandørene og Fellesordningen for AFP i privat sektor

KLP har gjennomgått sin medlemsmasse, og har kommet til at i overkant av 85 prosent av de yrkesaktive medlemmene med aldersgrense 70 år vil være kvalifisert for AFP kun basert på opptjening i KLP. I tillegg vil mange ha opptjening under overføringsavtalen utenfor KLP. Det er i dag etablert en digital utvekslingstjeneste mellom partene innenfor overføringsavtalen, som vi antar dekker de behov vi har for opptjeningsperioder.

For resterende andel må vi sikre effektive og digitale grensesnitt mot Fellesordningen for AFP. KLP mener det vil gi effektiv håndtering dersom Fellesordningen for AFP tilbyr leverandører av offentlig tjenstepensjon digital tilgang til ansiennitetstid. Dette vil forenkle og muliggjøre digital veiledning av AFP i tillegg til den samlede pensjonen. Det vil også effektivisere uttaksprosessen.

I tillegg til informasjon fra Fellesordningen for AFP vil det være behov for at tjenstepensjonsleverandørene har tilgang til opptjeningsperioder som ikke kvalifiserer for AFP. Dette for å kunne fastslå hvilken arbeidsgiver som er hovedarbeidsgiver. KLP mener at dette best ivaretas ved at tjenstepensjonsleverandørene får hjemmel til å kunne hente data fra A-ordningen.

9.4 Vedtaksmyndighet og klagebehandling

Departementet uttaler i høringsnotatets kapittel 9 at det er naturlig at søknader om AFP rettes til tjenstepensjonsleverandørene, der det også søkes om andre pensjoner for arbeidsforhold. Videre uttales det at det vurderes som hensiktsmessig at alle vilkår for ny AFP i offentlig sektor vurderes av tjenstepensjonsleverandørene.

KLP støtter departementets betraktninger.

Ny AFP er en del av alderspensjonen fra tjenstepensjonsordningen for personer født 1963 og senere. Vilkårsvurderingen vil som oftest gjøres sammen med vurdering av alderspensjon opptjent før 2020 (oppsatt rett pr. 31.12.2019) og uttak av påslagspensjon.

Det er derfor naturlig at vilkårsvurdering og beregning av AFP ligger organisert hos og vurderes av hver enkelt tjenstepensjonsleverandør.

Departementet uttaler at klage over vilkår som Fellesordningen for AFP eller NAV har avgjort, skal behandles i deres etablerte klageinstanser. KLP antar dette er eneste praktisk løsning, men viser til at langvarig klagebehandling hos NAV eller Fellesordningen for AFP kan få konsekvenser for den enkelte. Se omtale av dette over i punkt 8.6.

10 KLPs merknader til høringsnotatets kapittel 10 – Andre endringsforslag

I høringsnotatets kapittel 10 legger departementet frem endringer i eksisterende regelverk som følge av nye regler for AFP. Det bes samtidig om innspill dersom det er behov for å endre andre lovfestede regler.

KLP har flere merknader til endringsforslagene. I tillegg legger vi frem nye forslag til regelendringer vi anser som nødvendig for å innhente opplysninger til behandling av søknader om ny AFP.

I punkt 10.1 redegjør vi for behov for lovhjemler vi anser er nødvendig for innhenting av opplysninger for å behandle søknader om ny offentlig AFP. I punkt 10.2 vil vi kommentere departementets egne lovforslag.

10.1 KLPs forslag til hjemmelsbehov for behandling av ny offentlig AFP

10.1.1 Generelt

Høringsnotatet omhandler ny AFP i offentlig sektor, og særlig i kapittel 9 diskuteres forholdet til tjenstepensjonsleverandørene og blant annet NAV og Fellesordningen for AFP. Likevel er de konkrete

lovforslagene om utveksling av opplysninger kun tilpasset Statens pensjonskasse. Dette gjør det unødvendig tungvint ettersom tariffavtalte offentlige tjenestepensjonsordninger har det samme behovet.

KLP mener det derfor generelt sett vil være enklere dersom hjemmelsgrunnlagene for utlevering av nødvendige opplysninger ble regulert i de enkelte lover som regulerer virksomheten til de som skal utlevere opplysninger, og ikke den som skal innhente dem. Under følger forslag til hvordan det kan gjøres.

10.1.2 Hvem trenger tjenestepensjonsleverandører opplysninger fra

Som nevnt over trenger tjenestepensjonsleverandørene opplysninger fra NAV, Fellesordningen for AFP, A-ordningen (Arbeidsforhold fra NAV og inntektsdata fra Skatt). Leverandørene trenger også opplysninger fra hverandre, men dette legger vi til grunn blir ivarettatt gjennom endringer i overføringsavtalen.

Folketrygdloven

I høringsforslaget foreslås det i § 13 i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse en rekke bestemmelser om hvordan Arbeids- og velferdsetaten, Fellesordningen for AFP og arbeidsgivere er pliktige til å utlevere opplysninger til SPK for beregning av AFP.

Til tross for at departementet i høringsnotatet kapittel 9 legger til grunn ulike former for informasjonsutveksling, blant annet ansvarsfordelingen mellom tjenestepensjonsleverandørene og NAV, er det ingenting i de foreslåtte lovendringene som åpner for at øvrige leverandører av offentlig tjenestepensjon vil få tilgang til de samme opplysningene som SPK.

Det legges dermed ikke til rette i lovforslagene for at andre pensjonsleverandører enn SPK vil være i stand til å behandle og utbetale ny offentlig AFP.

Plikten til å utlevere opplysningene som listes opp i § 13 andre ledd, bør heller plasseres i folketrygdloven eller arbeids- og velferdsloven med henvisning til at opplysningene skal utleveres til leverandør av offentlig AFP, og henvisningen til taushetsplikten i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 burde gjelde overfor alle leverandører tilsvarende.

For å sikre nødvendig hjemmel for alle tjenestepensjonsleverandører av offentlig AFP, kan følgende lovendring gjennomføres i folketrygdlovens § 25-9 nytt annet ledd:

Uten hinder av taushetsplikten og uten godtgjørelse plikter Arbeids- og velferdsetaten på forespørsel fra tjenestepensjonsordninger og forsikringsselskaper å gi opplysninger om den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 som grunnlag for beregning av avtalefestet pensjon. Arbeids- og velferdsetaten skal også levere andre opplysninger fra sine registre som er nødvendige for tjenestepensjonsordningers og forsikringsselskapers premieberegning, simulering av framtidige pensjonsytelser og vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon, herunder opplysninger om sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden i tiden før uttak av avtalefestet pensjon.

Skatteforvaltningsloven § 3-6 (A-ordningen)

Det er ikke nærmere definert i høringsnotatet hva som menes med øvrige inntekter i lovforslagets § 8 første ledd, bokstav b). Som nevnt over legger departementet til grunn at kvalifikasjonsreglene for ny offentlig AFP skal utformes i tråd med reglene i privat sektor. Reglene for privat AFP definerer ganske inngående hva som anses som øvrige inntekter, og vi legger dette til grunn for hva tjenestepensjonsleverandørene trenger for å vilkårsprøve ny offentlig AFP.

I skatteforvaltningslovens § 3-6 (2) har pensjonsinnretninger som har offentlig tjenestepensjon i dag hjemmel til å få nødvendige lønnsopplysninger og pensjongivende inntekt for personer som mottar uførepensjon eller avtalefestet pensjon fra innretningen. Hjemmelen gjelder for behandling av uførepensjon og/eller avtalefestet pensjon som personer allerede mottar, og KLP mener derfor at den ikke dekker behovet for å få opplysninger til å avgjøre retten til ny offentlig AFP.

Slik KLP ser det, må skatteforvaltningsloven § 3-6 utvides slik at leverandører av offentlig tjenestepensjon får hjemmel til å innhente opplysninger om «øvrige inntekter» til bruk ved søknad om AFP. Dette kan gjøres ved en endring av skatteforvaltningsloven § 3-6 (3):

(3) Taushetsplikten etter § 3-1 er ikke til hinder for at pensjonsinnretning gis tilgang til nødvendige lønnsopplysninger som er gitt etter § 7-2, til bruk i arbeidet med offentlig tjenestepensjonsordning, eller pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven, foretakspensjonsloven eller tjenestepensjonsloven.

AFP-tilskottsloven

Det er foreslått at SPK får hjemmel til å innhente opplysninger fra Fellesordningen for AFP jf. lovforslag i § 13 i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av statens pensjonskasse.

Som nevnt over i punkt 10.1.1 bidrar dette lovforslaget til å gjøre det unødvendig komplisert når øvrige tjenstepensjonsleverandører av offentlig AFP har det samme behovet for taushetsbelagte opplysninger.

Det beste er etter vår vurdering at taushetsplikten oppheves i loven som regulerer den virksomheten som sitter med opplysningene, i dette tilfellet AFP-tilskottsloven. KLP foreslår her at AFP-tilskottsloven § 29 utformes slik at opplysninger om opptjeningsstid fra Fellesordningen for AFP kan innhentes av pensjonsleverandører som skal utbetale offentlig AFP.

Forslag til nytt tredje ledd i AFP-tilskottsloven § 29:

Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at organ som nevnt i § 18 skal kunne gi opplysninger om ansiennitetstid, jf. § 4 første ledd bokstav c, i én eller flere bedrifter som nevnt i § 1 ved vurdering av vilkår for rett til avtalefestet pensjon administrert av leverandør av offentlig tjenstepensjon.

Aa-register-forskriften

KLP ser behov for at tjenstepensjonsleverandører av offentlig AFP gis tilsvarende hjemmel som Fellesordningen for AFP har i Aa-register-forskriften § 10 bokstav b). KLP mener opplysninger fra Aa-registeret vil være nødvendig for å avgjøre retten til ny offentlig AFP.

Som nevnt over er det behov for at skatteforvaltningslovens § 3-6 utvides. Det vil i denne forbindelse også være behov for at pensjonsinnretninger med offentlig tjenstepensjon gis tilsvarende hjemmel som privat tjenstepensjon har i Aa-register-forskriften § 10 bokstav c). For alle praktiske formål kan en da se § 10 b) og c) under ett i forbindelse med utformingen av hjemmel for tjenstepensjonsleverandører av offentlig tjenstepensjon/AFP.

Forslag til ny bokstav f) i Aa-register -forskriften § 10:

f. leverandører av offentlig tjenstepensjon om arbeidsforhold til bruk i arbeidet med administrasjon av offentlig tjenstepensjonsordning og avtalefestet pensjon.

10.2 Merknader til departementets lovforslag

10.2.1 Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse

Som omtalt over mener vi det er en bedre løsning at hjemmelsgrunnlagene for utlevering av nødvendige opplysninger blir regulert i de enkelte lover som regulerer virksomheten til de som skal utlevere opplysninger, og ikke dem som skal innhente dem. Dersom dette blir fulgt opp av departementet vil det ikke være nødvendig med lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13.

I lovforslagets § 16 foreslås det en hjemmel for tilbakekreving av feilutbetalt AFP som skal følge reglene i folketrygdlovens § 22-15 og videre at feilutbetalt beløp kan innkreves ved trekk i løpende AFP.

KLP ser bare to situasjoner der bestemmelsen i § 16, annet ledd er nyttig. Disse er ved feil i beregningen av AFP som har ført til at det er utbetalt for høy pensjon i et tidsrom, eller i tilfeller der det er innvilget AFP uten at vilkårene på uttakstidspunktet var oppfylt, men blir oppfylt på et senere tidspunkt. Vi antar at dette sjelden vil forekomme. Det praktiske bruksområdet for bestemmelsen er derfor nokså begrenset. Vi legger til grunn at bestemmelsen ikke er ment å utelukke adgang til trekk i annen pensjon.

Dersom AFP er feilutbetalt, vil situasjonen ofte være at AFP ytelsen skal opphøre. Det er da ingen AFP-ytelse å trekke i. Hvis pensjonisten mottar påslagspensjon og/eller brutto tjenstepensjon mener KLP at det bør kunne trekkes i den totale pensjonsutbetaling. Lovforslaget anbefales derfor endret.

KLP konstaterer at § 16, første ledd annet punktum innfører en regel om identifikasjon mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Eksempelvis er feil i opplysninger fra arbeidsgiveren som blir lagt til grunn i saksbehandlingen hos pensjonsleverandøren, ensbetydende med feil fra arbeidstakeren selv. KLP ser at det kan virke urimelig at arbeidstaker bærer risikoen for enhver feil fra arbeidsgiver og savner en drøftelse/begrunnelse for bestemmelsen.

Vi mener for øvrig at det er nyttig at § 16, første ledd annet punktum gir grunnlag for krav mot arbeidsgiver.

Når det gjelder øvrige merknader til nytt kapittel 2 i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse, vises det til fortløpende merknader til lovforslaget over.

10.2.2 Endringer i folketrygdloven

Etter folketrygdlovens § 17-3 gjelder det et krav om forutgående medlemskap i folketrygden for avdøde, for rett til pensjon eller overgangsstonad til gjenlevende. Det samme kravet er gitt for rett til barnepensjon etter § 18-2. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om mottak av AFP bør regnes med i kravet om forutgående medlemskap i folketrygden.

Vilkårene i §§ 17-3 og 18-2 kan uttrykkes som at avdøde må ha hatt enten medlemskap i folketrygden de siste fem årene før dødsfallet, eller ha mottatt pensjon eller uføretrygd i de siste fem årene fram til dødsfallet.

Lovendringen i 1998 som departementet viser til, kodifiserte praksis og sikrer etterlatte etter personer med avtafestet pensjon «tilfredsstillende ytelser» dersom pensjonisten skulle falle fra.

Tilfeller der en pensjonsordning selv sikrer de gjenlevende ordinære rettigheter, er ikke omfattet.

KLP peker på at medlemskap i offentlig tjenstepensjonsordning gir rett til ektefellepensjon og barnepensjon. Ny offentlig AFP kan i de aller fleste tilfeller ikke tas ut uten at en har minst 3 års medlemskap i offentlig tjenstepensjonsordning. Etterlatte har rettigheter til pensjon i tjenstepensjonsordningen. I de aller fleste tilfeller er det tale om netto ektefellepensjon og netto barnepensjon, beregnet uavhengig av rettighetene i folketrygden.

KLP har ingen mening om eller hvordan AFP skal påvirke retten til gjenlevendepensjon etter § 17-3 eller barnepensjon etter § 18-2 i folketrygdloven.

10.2.3 Endringer i lov om Statens pensjonskasse

I høringsnotatets punkt 8.3 uttaler departementet at dersom en mottaker av betinget tjenstepensjon innvilges privat AFP, skal utbetalingen av betinget tjenstepensjon opphøre. Etter hva KLP kan se har ikke dette blitt fulgt opp gjennom konkret lovforslag.

I lov om Statens pensjonskasse § 26 f) bestemmes det at betinget tjenstepensjon ikke kan stanses. KLP mener derfor at det må en lovendring til dersom departementet mener at betinget tjenstepensjon skal opphøre ved innvilgelse av privat AFP.

I tillegg bør det vurderes å lovfeste rettsvirkninger av et slikt opphør. Skal betinget tjenstepensjon opphøre fra vedtaksdato for innvilgelse av privat AFP, eller skal den opphøre fra utbetalingsdato for privat AFP. I begge tilfeller kan det oppstå en situasjon der betinget tjenstepensjon har vært feilutbetalt.

Vi ber departementet kommentere ovennevnte innspill.

10.2.4 Endring i lov om pensjonsordning for sykepleiere

KLP har ingen merknader til de foreslåtte lovendringene i lov om pensjonsordning for sykepleiere. For øvrig er det KLPs oppfatning at AFP må lovfestetes for sykepleierne, og det vises til KLPs redegjørelse over i punkt 5.

11. KLPs merknader til høringsnotatets kapittel 11 - Finansiering

11.1 Finansiering

Departementet gir i høringsnotatet ingen føringer for hvordan tjenstepensjonsleverandørene bør finansiere ny AFP, og legger til grunn at tjenstepensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter innenfor eksisterende regelverk. Departementet antar at det fortsatt vil være hensiktsmessig at den nye AFP-ordningen finansieres gjennom engangspremier ved uttak i kommunal sektor, og med løpende premier og engangspremier ved uttak i SPK. Videre skriver departementet at AFP vil finansieres løpende også i kommunal sektor gjennom at det betales løpende premier for betinget tjenstepensjon. Betinget tjenstepensjon kommer kun til utbetaling i de tilfeller hvor det ikke gis AFP, og premiebetaling til betinget tjenstepensjon vil da naturlig gå til fradrag i engangspremien for full AFP.

KLP er enige med departementet i at det vil være hensiktsmessig at den nye AFP-ordningen finansieres gjennom engangspremier ved uttak i kommunal sektor og at premiebetalingene for den betingede tjenstepensjonen går til fradrag i engangspremien for full AFP.

KS sitt tariffområde (SGS 2020) krever at pensjonsrettighetene i tjenstepensjonsordningen i sin helhet er forsikringsmessig dekket i et forsikringsselskap eller en pensjonskasse. Rettighetene skal være forsikringsmessig dekket ved innbetaling av årlig premie for den del av pensjonsytelsen som er forsikringsbar, ved reguleringspremie for årlig regulering av pensjonsytelsene og ved engangspremie når forsikringstilfellet inntreffer for de ytelser som ikke lar seg forsikringsteknisk beregne før forsikringstilfellet inntreffer (ikke-forsikringsbare ytelser). Premiene skal utjevnes i den enkelte forsikringsgivers fellesordning.

AFP-ordningen fra 62 til 65 år for medlemmer født 1962 eller tidligere er i dag ikke en del av tjenestepensjonsordningen, og finansieres særskilt. Pensjonene administreres av aktuell pensjonsinnretning, som har ansvar for pensjonsutbetaling. Innkreving av premie for å dekke pensjonsutbetalingene skjer løpende. I KLP kan arbeidsgiver velge å utjevne premien i en fellesordning eller selv å stå risiko for utbetaling av AFP mellom 62 og 65 år. KLP tilbyr også en løsning med 50 prosent utjevning og 50 prosent selvrisiko til kundene.

Andre tariffområder har andre bestemmelser knyttet til krav om utjevning, og flere arbeidsgivere har selvrisiko også på engangspremier knyttet til AFP fra fylte 65 år.

Etter finansieringsmodellen beskrevet for ny AFP over vil alle pensjonsrettighetene i kommunal tjenestepensjon for medlemmer født 1963 eller senere være forsikringsmessig dekket og finansiert gjennom årlig premie, reguleringspremie og premie for ikke forsikringsbare ytelser. Lik finansiering av pensjonsrettighetene vil gi mindre administrasjon for tjenestepensjonsleverandørene og lavere administrasjonspremie for kundene. Videre vil risikoen for manglende finansiering av pensjonsrettighetene etter uttak reduseres ved finansiering av ny AFP gjennom engangspremier fremfor løpende betaling.

Vi vil anta at den mulighet vi har tilbudt om selvrisiko for kostnader knyttet til AFP ikke vil være naturlig å tilby lengre. Motivasjonen for å ikke kreve utjevning av AFP, er å holde eldre arbeidstakere i jobb så lenge som mulig. Med ny AFP finnes det ingen tilsvarende insitamenter for å ha selvrisiko for engangspremier, og vi mener derfor at engangspremiene bør utjevnes, da dette skaper større forutsigbarhet på premienivå. Det ville også være en ulempe om arbeidsgiver skulle ha direkte økonomiske insentiver til at kvalifikasjonskravet ikke innfris for en arbeidstaker.

KLP leverte beregninger av fremtidige premier for tidligpensjon inkludert ny AFP til rapporten «Pensjonskostnader i kommunesektoren – Arbeidsgrupperapport 2019». Beregningene la tilnærmingen i forrige avsnitt til grunn og viste at finansiering gjennom engangspremier vil gi noe høyere premie på kort sikt, men at premienivået over tid vil reduseres og stabilisere seg. Det ble også gjort beregning på en alternativ modell hvor AFP ble finansiert løpende. Her skyves innbetalingene i større grad framover i tid, og innbetalingene vil gradvis øke.

Refusjoner internt i offentlig sektor løses gjennom Avtale om overføring og samordning av pensjonsrettigheter (Overføringsavtalen). Overføringsavtalen gjelder for pensjonsrettigheter i offentlig tjenestepensjon, men ikke for AFP fra 62 til 65 år for medlemmer født 1962 eller tidligere. Tilsvarende gjelder for overføringsavtalens sikringsordning. Vi legger til grunn at ny AFP, etter omlegging til en livsvarig ytelse, vil omfattes av sikringsordningen og dermed være en sikret ytelse uavhengig av finansieringsmetode.

11.2 Regnskapsføring

I påvente av endelig regelverk for ny AFP beregnes AFP forpliktelsen etter gamle regler for alle født 1963 og senere. Når lovfestingen av ny AFP nå kommer på plass forventes en økning av de regnskapsmessige forpliktelsene, da den utbetales livsvarig til alle som kvalifiserer og ikke bare til de som går av tidlig frem til 67.

Imidlertid er det egenskaper rundt ny AFP som gjenstår å avklares når det gjelder regnskapsføring. Ny offentlig AFP er en livsvarig ytelsesordning, og skal i utgangspunktet balanseføres. Imidlertid har privat AFP ingen balanseføring, og dersom dette blir løsningen for ny offentlig AFP også vil pensjonsforpliktelsen gå ned. Her trengs det derfor avklaring i samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet, Helse og omsorgsdepartementet og Norsk Regnskapsstiftelse for å gjøre vurderinger angående balanseføringen og hvordan man skal regnskapsføre overgangen fra dagens offentlig AFP til ny offentlig AFP. Vi bistår gjerne i dette arbeidet.

11.3 Refusjon internt i offentlig sektor

KLP støtter forslaget som gir partene innenfor overføringsavtalen (OFA) ansvar for å utforme et forslag til refusjon mellom ordningene. Det er igangsatt et separat arbeid for å etablere en ny refusjonsløsning for alle ytelser som er omfattet av overføringsavtalen. Denne inkluderer alle ytelser innenfor alderspensjon for de som er født etter 1963. Denne forventes å være på plass fra 1.7.2024, og vil høsten 2024 også omfatte alderspensjon fra 2025.

Departementet ber i kapittel 11.3 om innspill på håndtering av AFP for ordninger som følger regelverket for offentlig tjenestepensjon, men som ikke er en del av overføringsavtalen. Vår vurdering er at dette må vurderes nærmere, men det første som må avklares er om gjensidig medregning av kvalifikasjonskrav skal gjøres gjeldende. Dersom dette kommer på plass, tenker vi de samme to alternativene rundt finansiering som vi beskrev for privat sektor i avsnitt 7.6.2.

Enten kan siste ordning stå det fulle ansvaret for finansiering, eller så kan man finansiere ut fra andel tid innenfor kvalifikasjonskravet.

12. KLPs merknader til høringsnotatets kapittel 13 - Økonomiske, administrative og likestillingsmessige konsekvenser. Ikrafttredelse

12.1 Likestillingsmessige konsekvenser

Kvinner er i flertall også når vi ser på KLP sin medlemsmasse under ett. Om lag 75% av de yrkesaktive medlemmene er kvinner. I tillegg er en større andel kvinner uføre. Det er omtrent dobbelt så mange kvinner som menn som er uføre i aldersgruppen 57 til 61 år. Denne gruppen risikerer å ikke kvalifisere til AFP og gjennomgående få en vesentlig lavere livsvarig pensjon uten kompenserende tiltak. Vi mener dette er en uheldig egenskap ved den foreslåtte AFP-ordningen, og det har også klare likestillingsmessige konsekvenser.

Den endelige alderspensjon for uføre skal fastsettes etter at Stortinget har vedtatt reglene i folketrygden. I pensjonsavtalen fra mars 2018 står det at de uføre skal sikres et godt samlet pensjonsnivå ved 67 år i forhold til arbeidsføres alderspensjon. I det videre arbeid med alderspensjon for uføre er det viktig å sikre denne gruppen.

12.2 Ikrafttredelse

KLP konstaterer at vedtakelse av ny offentlig AFP tidligst kan bli vedtatt av Stortinget før sommeren 2023. Da er det 1 ½ år til 1963 kullet kan ta ut ny AFP. 1963-kullet er gitt unntaksregler fra ansiennitetskravet på 7 og siste 9 år. Det foreslås at dette kullet kan oppfylle ansiennitetskravet dersom de ved fylt 62 år har samlet tjenestetid i offentlig tjenstepensjonsordning på minst 10 år, og vedkommende ved fylt 62 år har vært ansatt i virksomhet omfattet av offentlig AFP i minst 3 av de siste 5 årene. Dette betyr at tidsperioden for ansiennitetskravet på 3 av siste 5 år for dette kullet allerede er godt i gang, uten at regelverket er vedtatt. Det kan da stilles spørsmål ved reglenes tilbakevirkende kraft. Vi ber om departementets vurdering.

Med vennlig hilsen
Kommunal Landspensjonskasse

Erik Falk
Direktør

Siv Holland
Avdelingsleder